

FÖLTÁMADNAK A HALOTT MEZŐK

Írta Szarka Géza

Még most is emlegetik Sárteleken a Bedi Vincét, az aknaszedőt. Hajmeresztő tettét csak nem tudja elfeledni Sártelek, meg az Ilka-major népe.

Ez a major csak egy ugrásnyira van a falutól, de mégis külön világ: pusztá a maga külön törvényeivel, hagyományaival. Node olyan hagyomány aztán ezer év óta nem volt, hogy a föld gazdái máról holnapra a tegnapi cselédek lettek.

Csak nemrég hallgattak el a fegyverek, jó félesztendeje. A pusztá környékén több a bedöglött harckocsi, mint a ló, vagy éppen a traktor. Ebből az utóbiból csak egyetlen akad, a Pócza-gyereké. Úgy ragasztotta össze innen is, onnan is. Egy kicsit a pusztai népek is segítettek neki. Hogysisne! Ettől a masinától függ az életük, a kenyérük. Lová, ökre alig van egynek-kettőnek. A tavasz is kínozza őket, a föld csírás, fogantató szaga, a tavasz áramának neszei, amiket csak a föld fiai értenek.

Pócza, a traktoros, büszkén próbálgatja a motort. Tudatában van hatalmának. Úgy néz a reménykedő tegnapi cselédekre, mint a golyvágalamb a kolduló verebekre. Mintha azt mondaná:

— Látom, vagytok. De hol van a golyvátok?

Csobán, a volt csírás, szeretettel veregeti meg a masina farát, mintha valami szép tenyészállat volna:

— Fáin egy dög lett belőled!

Tizenkét holdat kapott ő is, de most kórót lenget rajta a szél.

— Szép Hofherr, no — sommázza ki Sarudi, az öregbéres. — Van nekije mozgása. Tízet is megszáthat ez naponta hatos ekével. No — emeli föl a hangját — ötven kilóban megegyezünk, te Gyula, aztán gyűssz hozzám előbbed.

A többiek felhökkentek. Hogyne! Majd hogy Sarudihoz menjen először! Honnan venné ez a részeges disznó a hétmázsa szemet a traktorszántáshoz? Hiszen a jószág bendőjéből is kiinná az abrakot, — ahogy a vetőmagját is elitta már...

Kilönkint száll a licitáció Pócza felé. A gépész csak a vállát vonogatja szótlan, zárt arccal, miközben mélyeket szippant az alsóajkára ragasztott cigarettából. Végre kegyesen szóra méltatja a versengő új parasztokat:

— Aknamezón pedig nem szántok, tudják-e?! Megyek a Naplásba a gazdákhöz. Ott kevesebb a tányér a föld alatt!

Beadta a gázt a motornak, majd nagyokat zökkenve megindult gépével a falu felé.

A pusztaiak méltatlankodtak. Így lóvá tenni őket! Kiszolgálták a gépészuraságot a javító-munkáknál, s most itt van: megy a Naplásba a régi parasztokhoz.

— Az, — facsarta szóba a keservét Csobán. — A Naplást végigtúrták az aknaszedők, de a mi földjeinket csak úgy tessék-lásséokra börgözgették. Hogy ugye a Tóth Pesta is. Most több darabban fekszik a temetőben.

— Meg a Remsei Jancsi. Megjárja a két háborút, a légy se csipte szegényt, most meg elvitte a két dolgos kezét az akna. A rossebb, aki szánt!

Sarudi mohogta ezt kárvallott arccal. Varga Mátyás, a vadorzó, ropogtatta az égbelieket, hogy így, úgy, megint csak a zsíros basákat pártolják, akiknek mégis maradt csak állatjuk, de az újparasztok csak a tetveket állíthatják az istállóba.

— Egy patás tetűd pedig neked is van az istállóban — ungorkodott vele Csobán. — Csak az feketézni jó, ugye, Pestre?!

Jó, hogy szamarat teremtet az Úristen, és az a szamar éppen akkor ordított föl, mikor Varga Mátyás neki akart menni Csobánnak. Szamar Sárteleken? Aki itt ordít most fekete-vasárnap délután, az biztos, hogy idegen szamar.

Ott kocog a magtár körül kordéjával, a kordén gazdája, mellette üget egy nagy, fekete kutya.

— Nini, a Vince! — sívített egy gyerek. — A Bedi Vince.

Csakugyan az volt. Szamárral meg kutyával. Vajon milyen nemzetiségű lehet ez a szamár? Angol, amerikai vagy francia? Magyar nem, az bizonyos, mert „az ordítása olyan idegenforma“.

Ezt Varga Mátyás mondja, a nyaknélküli orvadász, aki pedig igényli a tekintélyt, mert nemrégiben is egy lövésre két nyulat lőtt.

No Vince, no! Rázzák a kezét, ölelik, ropogtatják, valaki halkán fölsír, aztán hosszú csend; eddig tart az anyai csók.

Szép szál gyerek, meg kell hagyni. Csak úgy fölemeli az anyját az ajka ereszéig, mint a gyermeket. Kék szemében mosolyog az élet, az arca reped a feszítő nedvektől. Furcsa szabású, finom ruha van rajta, cippzáros, idegen mintájú. Megint rácsimpaszkodik valaki, aztán megint, — a leánytestvérei. Van-e nagyobb öröm a világon, mint mikor megjön a fiú a hadifogságból? Háromszor hozták halálhírét, tíz hónapja nincs hír róla, aztán most itt van egy darabban...

Becsődülnek vele a -kis földes szobába. Öreg Bedi Márton itt rázza meg a kezét. Neki megártott a front, kastélyos a színe, a hangja is tompa.

— No! — Csak ennyi a szó köztük. Az öreg megcsókolja elveszettnek hitt fiát, de többre nem mennek egymással. A népek majd szétszedik Vincét. Mindig is szerették. Figurás, jóbeszédű gyerek. Egy test velük és mégis kiút közülük. Nem szegődött el a Springer báróhoz, hanem inkább az apja vakarék három holdján dacoskodott. Még az ezüstkalászt is megszerezte a gomblyukába.

— Tik is tizenkét holdat kaptatok, Vince, — fontoskodik Mihók, a volt magtáros. — Megindult a föld utánunk, csak nincs, mivel győzzük.

Elpanaszolja az aknát, meg az állathányt. Póczára is sor kerül. De Vince nehezen tud most hozzájuk igazodni. Gyerekek lepik el jobbra-balra, kék, kacagó szemébe a villók bújtak bele. Ömlik a mese ajkáról, ki tudja, mese-e vagy merő igazság?...

Furcsa bórdrabot mutat. Ezt a tarajos kígyóról szerezte a Fekete-erdőben, ott, ahol a Duna ered. Eppen elaludt egy kicsit, hát sípol ám valami. Föl-néz, hát egy nagy kígyó karikázik le a sásfészekből. Füttyölt, mint a gőzmasina. A fején meg nagy vörös taréj. Farka a szájában. Egyenest feléje. Szerencsére ott volt Matyi, a szamár. Olyat bődült, de olyat, hogy a kígyó megállt ijedtében. Matyinak se kellett több. Rúgott egyet a hátulsó lábával, hát a tarajos kígyó csak fölfordult.

Még az öregek is szájtátva hallgatták Vincét. Lehet is. Különösen, mikor az állatokról beszél. Egy gyönyörű, nagydarab lóval indult útnak. Egyet aludt, lett belőle karcsú hátszló. Megint aludt egyet, lett belőle póni. Megint egy alvás, a kis lovat elkötötték, lett belőle ez a szamár, a Matyi. Azóta alig mer aludni. Még jó, hogy Sártelek, meg az Ilka major nincs a világ másik szögletében, különben mégis csak kellett volna aludnia, és a végén egy nagy bolhával érkezett volna Sártelekre...

Nagyot nevettek a népek. Bediné már megmelegítette az ételt, szerette volna kímádkozni a szobából a sok száját, de azok csak nem tágitottak.

— Hát a kutyád miből lett, te Vince? — ungorkodott vele Varga Mátyás.

— Az enyém? No idehívom. Betyár! Betyár!

Három vakkantás — és az udvarról becsörtetett a nagy fekete állat. A gazdája ölébe tette okos fejét.

— Kíváncsiak, honnan jöttél, Betyár, — szólt a kutyához. — Ugye úgy fogadtuk egymást örökbe.

A kutya halkán vakkantott kettőt. A szeme egy lángoló értelem volt.

— Ott tekeregtél behúzott farokkal az országút mellett...

Betyár mérgesen morgott. Bántották az emlékek.

— Akkor egy rossz ember megcélzott.

A kutya morgása még vadabb lett.

— ... én megkaptam a kezét és a golyó melletted süvített el.

Hálás nyüszítés.

— Akkor láttam, hogy szétépezt holttest fekszik melletted. Ki volt az, Betyár és hogyan halt meg?

Az állat morogva, szégyellősen sunyta le a fejét.

— ... és én akkor azt mondtam neked, Betyár: „Te is ágról szakadt vagy, én is. Fogadjuk egymást örökké.”

A kutya örömszaholásba tört ki. Vince keze szeretettel borzolgatta sörényét.

— No kutyám, most mondd meg, megtanultál-e magyarul ez alatt a két hónap alatt? Vakkants hármat!

Betyár szépen kitagolta a hármasszavakat.

— Látjátok gyerekek, még az állatok is magyarul beszélnek az egész világon — mondta ünnepélyesen, betyár arccal a nagy gyerek. — Engem mindig mindenütt megértettek, mert magyar vagyok.

Így ragadta el a képzelet szekerén a pusztai apró népét a figurás Vince. Még az öregje is gyermekeké szépült mellette.

Csak a végén vette észre, milyen meggyötörtek. Talán inkább ezeknek kéne mesélniük, és neki hallgatnia őket. Vajon nem volna-e ez rémesebb az övénél?

— Édesanyám — mondta este félálomban — az istállóra tegyenek ám lakatot..., nehogy a szamaram bolhává változzon reggelre...

*

Csak reggel kérdezte az anyját Juliska felől.

— Omlós kalácsot sütöttem neked, Vincém, dugott lisztből, fonatosat.

— Épen maradt-e a Julis?

— Akár a harmatos alma...

— És... van-e valakije?

— Ejnye, Vincém, hozzál be egy vödör vizet a kútról.

A fiú megkapta az anyja karját erős kezével.

— Desanyám!

Nincs tovább.

— Ki az a férfi?

— A Pócza Gyula, a traktoros. Még a tavasszal esküdni akarnak.

Bedi Vince szeme fekete felhőbe borult. Két éve nem látta Juliskát, de hányódásai minden órájában nála időzött a lelkével. Minden szép nőben őt, a szebbet látta. Asszonyának képzelte, gyereket ringattatott vele a karján, az ő gyerekeit, — és most Pócza Gyula, ez a pusztai férifrimadonna elragadja tőle?!...

Az anyja meg a húgai szép sorjában mindent elmeséltek neki a traktorosról: hogyan hagyta cserben a majorbelieket, mennyi dölyf szorult a gallérja alá; mennyire megbénít itt minden életet azzal, hogy elvonja traktorát az úgazdáktól.

Bedi Vince próbált fölébe kerekedni a vereségnek, de nem bírt. Derűs életének sodrása megtorpant ezen a váratlan, alattomos zátonyon. Betyár, a fekete pajtás megérezte a bajt és nyugtalanul nyüszítgetett. Lépést sem tágitott mellőle, mikor Vince bement Juliskáékhoz a faluba. Söndörgött, csaholt, hemzsegett, olyan volt, mint egy elvarázsolts vőfély, aki fél, hogy a lagzin történik valami.

Padosék háza a falu inenső felében volt az új telken. Zsindelyes tetejét valami akna jól megbörzögette, de már annyira helyrehozták, hogy az eső nem esett be.

Juliska arca lángba borult, mikor Vincét meglátta. Finom városi ruha feszült rajta, éhező városi úri népektől cserélték élelmiszerért. A karján vadozatúj aranyóra csillogott.

— Omega, Omega — ketyegte konokul az óraördög Vince fülébe. Kosszul érezte magát, mint a lenézett, szegény rokon a gazdag asztalnál. Nehezen esett neki a szó, csak nézte, nézte kék szemével a hercegisasszonyt, aki nem lehet az övé, de akit most végzetesebben szeret, mint valaha.

A szüle napszámba beszélt, mint a hűsvéti kereplő. Hogy így a Gyulus, úgy a Gyulus. Micsoda vőlegény az! Egyet csavar valami masinán, hát kismalac — kettőt csavar, — hát félakó bor.

— Hármát csavar, — hát arany Omega, ugye? — ágaskodott a keserűség Vincében.

— Nem is bozontos számár! — vágott vissza a szüle élesre köszörült nyelve.

Halotti sápadtság borította el a leány szép arcát. Kérlelte, békítette a két embert, de mindhiába. Nehéz lépésekkel tartott haza Vince. Betyár törleszkedni próbált hozzá, de a fiú keserűségében belerúgott hűségese pajtásába. Mire viszszanézett, nyoma vezett a fekete kutyának.

Napokon át nem volt szava a mesélő Vincének. Csak járt-kelt szótlán, fásult félelevenségben, mint akit a Hold sugarai kötöztek magukhoz.

Hajnal hűvöse dideregte, a Sárrétet, mikor Vince először lépett rá új földjükre. Eddig nem is volt kíváncsi rá. Lassan, maradozva lépegetett a gazos parlagon. Semmi élet. Harckocsi-roncsok, földhányások. Sehol madár, de még bogár is kevés. Hát meg tud halni a föld is? Elesett a Sárrét is a háború poklában?

A szívét meleg áram járta át. Felrémlt előtte a bajor Alpések szépsége, a rendezett, dús mezők a hegyek alatt, az állatokkal tömött luxusistállók, — és most annál jobban fájt neki ennek a szegény darab hazájának fekete szegénysége.

Hát ez most az ő földje. Ez a kiterített holttest.

Földmarkolt egy darab hantot. Megdörzsölte. Jó finom, fekete lösz.

— Tetszhalott — suttogetta maga elé.

Mély morgás riasztotta föl gondolataiból. Betyár állt vele szemben, az elűzött jópajtás. Vicsorgott és borzolta a szőrét.

— Haragszol, Betyár? — kérdezte Vince bűnbánóan. Tovább akart menni, de a kutya eléje ugrott, és fölemelte a lábát, majd egy pontra meredt maga elé, és idegesen remegtette kinyújtott farkát.

A fiú döbönt figyelemmel nézte a kutyát.

Valami van a földben. Halott? Egy hang belehasította a tudatába:

— Akna!

Lahasalt a földre és odacsúszott a kaparáshoz. A kutya pontosan ráhajolt szétterpesztett lábbal egy helyre. Vince megértette. Kezével óvatosan merni kezdte a meglazult földet. Egyszer csak megérezte a vastányér szélét. Meleg áram bizsergette meg. Nem először szed aknát: a tűzérségnél kiképezték. De akkor volt fölszerelése.

Vad dac szállta meg. Csak azért is kiszedi a halálmagot. Ez most a földje parancsa. Lassan lecsavarta a gyutacsot, aztán kiemelte a tányért. Még csak az izzadság sem verte ki. Ha robban, hát robban. Juliska nélkül úgysem élet az élet.

— No egy halálnak vége, — mondta hálásan Betyárnak, és megölelte a különös állatot. Betyár bizalmasan lihegett.

— Vakkants hármát, Betyár!

A kutya boldog fejhangon teljesítette a parancsot.

— No akkor szent a béke. Megmentetted az életemet, hű szolgám!

Tovább indultak. A kutyát előre hajtotta vadászláza. Mire ághegyre állt a nap, már egy tucat aknát szedett össze Bedi Vince. A sártelekiek borzalmas robbanásra riadtak föl déltájt. Vince egyszerre robbantotta föl a garmadába rakott aknákat. Csak egy mély gödör maradt a helyükön.

Két nap alatt szabad lett a Vince földje. Akkor már aknaszedő villával

dolgozott. Előkerült Matyi is, a szamar. Vince ráuszította a Betyárt, s a füles játékosan cikázott a felszabadult földön.

Ez volt a próba. Parasztok serege nézte a mókát.

— Oszta a kutyád szimatolja ki? — tamaskodott Csobán Gábor. — Ez a fekete ördög?

— Úgy álmodtad meg ezt, te Vince? — pöfögte irígyen Sarudi.

Vince füttentett a kutyájának, mire Betyár odasöndörgött hozzájuk.

— No Gábor bácsi, megyünk a maga földjére — mondta csendesen Csobánnak, nem sokba véve Sarudi megjegyzését.

Nemsokára megálltak Csobán földjének peremén. Betyár lassan, lépésben haladt, szinte ragadoztak a lépései. Hosszú orra még hosszabbra nyúlt, az egész teste szinte belefolyt a földbe, farkával idegesen legyezett, mint a vasúti bakter kezében a jelző zászlóval. Hirtelen megmerevült és magasra emelte mellső lábát.

Vince percek alatt kivette az aknát.

— No, Gábor bácsi, elhiszi már? — kérdezte Vince diadalmasan a hajdani csirást.

— Csuda egy dög — dünnyögött elismeréssel Csobán. — De te se vagy öcsém, hajdinakásából!

A sártelki népeket lázba hozta Vince meg a kutyája. Kovácsnál, malomban, kocsmában, templom előtt másról sem beszéltek, mint Vincéről, meg különös kutyájáról. Főrhécz, a kovács valami delejességről beszélt, Csóka borbély pedig a lélekvándorlást emlegette a kutyával kapcsolatban.

Csak Pócza Gyula, a traktoros nem akart tudomást szerezni Bedi Vince hősi vállalkozásáról. Látnia kellett, hogy az ő csillaga elhalványult Vincéé mellett, de éppen azért minden alkalmat megragadott arra, hogy kicsinyítse érdemeit.

— Mi az aknaszedés így kutyával? Semmi — dohogta. — Isze a kutya a hős. A katonák kutya nélkül szedték az aknát, mégse borult előttük imarcunkra senki.

Persze Vince fülébe is eljutottak a kicsinylő szavak. Nem sokat hederített rájuk. Magával ragadta valami lebírhatalan, belső tűz: ezt a szegény, ágrólszakadt zsellérnépet élethez segíti, hadd zsendüljön a halott határ!

Egymásután szedte ki a szegények földjéből az orgyilkos halált. Már maga is felvette titokzatos kutyája vigyázó, delejesen remegő mozdulatait. Arcán a halálveszély állandó feszültsége komorlott. Senkit sem engedett közelébe, amikor az aknákat szerelte. Az anyja is hiába sopánkodott, hogy rosszul jár egyszer, — keserű, elszánt mosollyal birkózott a hallgató halállal.

Házuk máról-holnapra megtelt minden jóval, apró állattal, étellel, borral. Rákapott az ivásra is, de csak aknavadászat után. A parasztok kezdtek tartani tőle.

— Nem magyar ember az ilyen, — rakta le a petéket a parasztok fülébe Pócza. — Garabonc, komédiás, akár a talián. Meglátják, nagy szélhámosság lesz a vége.

Az asszonyoknak ugyan beszélhetett a kupec traktoros, azok szinte az odaadás imádatával nézték a vakmerő gyereket. Minden nap más szerethetett volna közülük, — de ő csak arra az *egyre* gondolt a sértett szerelmes gyógyíthatatlan betegségével.

Hanem a Pócza Gyula áspis-köpködései a fülébe jutottak. A Fekti Lajos új kocszmájában szóvégre kapta egyik vasárnap az aranytraktorost. Csak úgy a pohara mellől lőtte feléje a szavakat úgy, hogy az egész ivó meghallhatta:

— No traktoros uraság, a garabonc, a komédiás egy kis versenyre hívja ki uraságodat.

— Nem vagyok tányérböködő! — röhögött Pócza.

Vincének az arcába szökött a vére. Lassú, maradozó léptekkel indult a

traktoros felé úgy, ahogy az aknás mezőkön szokta. A szemében pusztító láng gyulladt ki. Az egész ivó döbbsen figyelte. Fekti Lajos, az új kocsmáros, az üzlete féltésével vetette magát eléje.

— Te Vince, légy eszednél!

A bőszi ember lerázta magáról az apró kocsmáros, aztán megállt a kucpecz Pócza előtt.

Itt most a sártelki világalom sorsáról volt szó.

Vince félfejjel magasabb volt, de a traktoros széles válla is zsúfolt erőről árulkodott. A „garabonc“ hirtelen megcövekelt magát a megszeppent Pócza előtt, és a szeme törével mozdulatlanra szögezte vetélytársát.

No most összecsapnak. De Bedi Vince megszokta a „tányérböködésnél“, hogy aki győzni akar, annak először önmagát kell fegyelmennie. Lassan, vontatottan mondta a traktorosnak:

— No nem itt lesz a verseny, Gyula, hanem a mezőn. Jó lesz?

— Én nem vagyok aknás, Vince. Én szántok.

— Rendben van. Szántás a Naplás mélyföldjén, amit a katonák átfésültek már, de én még nem nyúltam hozzá. Ahányat fordulsz te az ekéiddel, nekem akkora területet kell mentesítenem a Koplaló érintetlen részén, akit fűszerész még nem látott. Amelyik többet végez, az győz. A tét?

Gondolkodott.

Fekti Lajos nagyot kiáltott örömben, hogy épen maradt a kocsmája:

— A Tét? Tíz liter bor, móri ezerjő. No üss föl, Gyula, ne málékodjál!

Mit volt mit tenni, meg kellett pecsételni kézfogással a verseny feltételeit. Másnap kora reggel egy csoport paraszt, akiknek a Naplás mélyföldjén jutott föld, tisztos távolban nézte a versenyzők munkáját. Pócza Gyula büszkén pöfögött traktorával a gyanús földön ekéivel, de még egyet sem fordult, valami dörrent egyik ekéje alatt.

Bedi Vince váltig állította később, hogy az csak kézi bomba lehetett, különben a traktorkirály is kapott volna egy kis „püder“, — de Pócza Gyula nem ezt vallotta: azon melegiben eliszkolta a masinájával a csiklandós földről.

— Majd bolond vagyok tíz liter borért! — hümmögött megszokott irhájában. Volt hová mennie szántani. Este elruccant Juliskához. A leány tudott a fogadásról, és gúnyosan nézett a szerelmes férfi szemébe.

— Maga okos ember, Gyuszi. Nem kockáztatja az egyéletét, míg mások száz aknától sem ijednek meg.

— Mások? — hüledezett Okos Gyuszi — Talán csak: más. Nehéz kitalálni, ki!

Juliska a vállát rándította. A karjára is elfelejtette fölcsatolni az arany Omegát.

Bedi Vince akkor járt a legveszedelmesebb terepen, a Koplalón. Nagyon laza volt itt a talaj: fél embersúlyra is robbanhat az akna. Tudták a tűzszerészek, miért felejtették ki az aknazedés során...

Másnap reggel Juliska toppant a meglepett Vince elé a mezőn. Remegett a reggeli hústól, — vagy inkább a belső láztól?

— Rossz álmom volt az éjjel — mondta látogatását igazolva. — Futottál előlem álmomban és véres volt a nyomdokod... Fordulj vissza, Vince!

Alázat, féltés és vezeklés volt a hangjában.

A férfi keserűen nevetett fel.

— Én? Vissza? Mi az ördögnek? Ki sajnál engem?

— Ki sajnál?

Többet nem szólt a leány, a többi úgy nézte a szemével. Belegyengült a férfi karjaiba. Bedi Vincébe a sok halál perzselő életszomját sűrített össze. Most ez mind egyszerre fölfakadt és a győzelem ujjongó mámorától tüzesítve, egyetlen hosszú csókban, majd ölelésben olvasztotta össze a két szerelmes embert.

Juliska arcát a boldogság és a büntudat könnyei öntötték el.

— Te Vince — sóhajtott —, mi lesz most? Az Isten...

A fiúból hiányzott Ádám büntudata. Erős, sorsvállaló nyugalommal nézett föl az égre.

— Isten? Ő teremtette a szerelmet is. Vagy nem?

A leány csak szífogott. Emelte is, sujtotta is a férfi keménysége. Alázatosan szólt hozzá:

— Hanem most hazajössz, ügye Vincém? Mindent elintézzünk édesanyámmal.

Szerelmesen, a könnyek tükrével a szemében fonta át a fiú nyakát karjaival. Vince kis idő múlva gyengéden lefejtette a karokat magáról, és fölvezette a leányt a hajlás peremére.

— Haza? Hát persze, hogy hazamegyünk. De előbb valamit nekem még el kell végeznem.

— Mit?

— Látod azokat a szántóvetőket a Szilason? — mondta halkán. — Tudod-e, kinek a földjei azok? Az én pusztai népemé. A tegnapi cselédeké. És tudod, kiknek az állatai szántják a földjüket? A te falud parasztjaié. Akiknek a földjéből én szedem ki cserébe az aknákat. Ez az én munkabérem. Megfosszám most a szegénységet az élettől?

Juliska megtörölte az arcát és most keménység volt a hangjában:

— Mit nekem szegénység? Mit nekem más? Az enyém vagy a megmaradt életeddel. Már száz halált megreszkírozta a pusztai népedért... és kaptál hála-t? ... No gyere haza a mi ügyünkért, Vince!

A férfi mosolygott, de konok maradt.

— Még csak ezt a fél holdat, Juliskám, — aztán egészen végeztem. Akkor megyek... repülök.

A leány szeméből újra kiserkedtek a könnyek. Tanácstalanul nézett körül. Betyár, a fekete kutya nyűszítve figyelte a két embert. Matyi, a szamár is előkerült valahonnan és búsan hammogatott tőksi fejével.

Bedi Vince sugárzó arccal nézte az asszonyt, aki őt félti. A legszebb, legáldottabb embert, aki már az övé. Soha nem érezte magát ilyen biztonságban, mint most. A szerelem sugárzó ereje, a könnyek megváltó áldozata bátorította, lökte a végső férfiharcra.

A reggeli nap bearanyozta gesztenyebarna fűrtjeit, ahogy mosolyogva, de óvatos léptekkel ment villájával az aknagyanús föld felé.

A fekete farkas szemébe vicsorgott.

— No mi az, Betyár? Téged megpuhítottak az asszonyi könnyek?

Tovább indult. A kutya most hirtelen rátámadt a szamárra. Vincét megállásra kényszerítette az állat szokatlan viselkedése. Milyen adázul hajtja a csacsit a mélyföld felé!

— Vince — kiáltotta a leány.

Ebben a pillanatban eget-földet rázó dörrenés dobta a földre a férfit. Nagy, fekete földtölcsér gomolygott az ég felé.

Vince nagynehezen föltápászkodott. Fekete volt az arca, vér pásztázta végig a pormezőt rajta.

— Akna-sor — dadogta.

— Az Isten! — szaladt ki Juliska száján. Odafutott a férfihoz.

— Nincs semmi baj, Juliskám — erősködött nyugtatóan, önámítóan. De a lába szárából is dőlt a vér. Juliska szeméből elrebbent a szűkítő féltés, és elszánt cselekvésbe keményedett egész lénye, mint a veszély megjöttével minden igaz asszonyé az idők kezdetétől. Kettétépte az ingét, azzal próbálta elkötöni a patakozó sebet, de nem sikerült neki. Akkor megkereste a seb pontos nyílását a jobb térd fölött és az ujját odaszorította görcsösen. Így szüntette az erős vérzést.

A másik kezével pedig integetett a távol dolgozó népeknek, kiáltott, rikol-

tott, de hiába, messze voltak. Aztán meg megszokták Vince robbantásait, már nem vetettek rá ügyet.

Betyár is előkerült véresen, bicegve. A szárnak nyoma sem maradt. A kutya ránézett vérző gazdájára és elbicegett.

— Fáj? kérdezte Juliska a férfitől és nem volt vád a hangjában, csak mérhetetlen, gyógyítani akaró szeretet.

— Nem... nem fáj... Csak te, ha az a kutya nincsen...

Legyintett.

— Alighanem ér... de talán véna... Csak jól szorítsd Juliskám... Micsoda esze van egy ilyen állatnak, mint ez a Betyár... Ej, de zúg a fülem... mintha millió veréb...

Juliskának a szíve rémes vallomást dobogott:

— El-vér-zik ez az em-ber... el-vér-zik...

Az Isten, az Isten! Ez az ő büntetése. Mert bűnös ő is. Miért is hallgatott erőszakos anyjára? Miért fogadta a Pócza Gyula udvarlását?! Szűzanyám, csak most segíts!

A keze zsibbadt már, de csak szorította a sebet.

— No nézd, szekér! — rebtent el a szó Vince ajkáról.

A dülön nagyokat döcögve vágta az feléjük Varga Mátyás a „tetűjével“. Mellette bicegett a véres postás, Betyár.

— Mondok, baj van veletek — motyogta a nyaknélküli vadász — mikor ez a véres kutya odabicegett hozzám a földre. Mutogatta a sebet, jelentette a dűgöt.

Nagy ügyel-bajjal fölgýmólitotta a fia segítségével a vérző Vincét meg Juliskát, akinek keze továbbra is odatapadt a seb nyílására.

Az orvosnál már ájult volt a szegény áldozat, a leány kezét pedig úgy kellett lefejtetni a sebről, annyira megfásította a görcs.

*

Bicegő Betyár addig nyalogatta a sebeit, míg behegedtek, Ott őrizte a küszöböt Bedi Vincééknél, ahogy példás erkölcsű, hű kutyához illik is.

— No, ennek a jószágnak nem köllött tetanusz meg tampon meg vérátömlesztés, mint a Vincének, — vélte az öreg Bedi sárgán, fulladozva — osztán má kunkoritja a farka zászlaját.

A bicegést megtartotta emlékek a táltos kutya. Nem tudott beszélni, hát csak szépen eltutulta a maga kutyanótáját, mikor a gazdája és a sok csontot adó szép asszony, meg a sok, ünneplőruhás ember Sártelekre vonult a templomba. Bicegő Betyár az utcán maradva versenyt zengett az orgonával. Oh, az a sok mennyei velőcsont, azokban a szép napokban!

Aztán kibicegett a felgyógyult Vincével, meg ifjú feleségével a földre, ahol a multkor a halál rohant rájuk. Milyen más volt ez most, mint akkor!

Emberül így hangzott a változás Vince ajkán:

— No nézd, Juliskám, fölszántották az emberek a földünket, amíg én hevertem.

— ... élet-halál között...

— Mégis van emberség... hát van!

A végső mérleg volt ez a nagy harc után. Csendesesen nézték hármásban a feltámadt, édes anyaföldet. Nemrég még a halál leselkedett benne, most az élet magját áhítja a méhe. Gabonát ugyan május közepén már nem vethetnek bele, csak kukoricát, kölest, meg takarmányt. Az örök vetőmagot, amelyet váltságul követel ez a föld századok óta, ők már úgvis behullatták: vérüket, könnyüket, verejtéküket.